

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONKURENCIJOS TARYBA

Konkurencija viešuosiuose pirkimuose: kas nuveikta bendromis jėgomis su VPT ir ko ketinama imtis ateityje?

Elonas Šatas
Konkurencijos tarybos narys

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONKURENCIJOS TARYBA

2013-05-23

Vilnius

Pranešime pateikiami vertinimai yra asmeninė autoriaus nuomonė, kuri nebūtinai sutampa su oficialia Konkurencijos tarybos pozicija

PRANEŠIMO STRUKTŪRA

- Konkurencijos reikšmė viešuosiuose pirkimuose
- Konkurencijos tarybos vaidmuo viešuosiuose pirkimuose
 - Perkančiųjų organizacijų veiksmų vertinimas
 - Istorinė perspektyva
 - Ko tikėtis ateityje
 - Tiekėjų veiksmų vertinimas
 - Draudžiami (konkurenciją ribojantys) susitarimai
 - Ko tikėtis ateityje

KONKURENCIJOS REIKŠMĖ VIEŠUOSIUOSE PIRKIMUOSE

Konkurencijos nauda

- Galimybės varžytis tiekėjams savo pranašumais ir kovoti dėl rinkos
- Mažesnės prekių ir paslaugų kainos bei geresnė jų kokybė

Konkurencijos teikiamą naudą gali apriboti

- Perkančiosios organizacijos – ribodamos tiekėjų varžybas
- Tiekėjai – tarpusavio susitarimais išvengdami konkurencijos

Konkurencijos tarybos vaidmuo viešuosiuose pirkimuose. Perkančiųjų organizacijų veiksmų vertinimas

Istorinė perspektyva (1)

Konkurencijos taryba „seserinė“ Viešųjų pirkimų tarnybos institucija

Viešojo pirkimo procedūros netaikymas pažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatymą = Konkurencijos įstatymo 4 str. pažeidimas

- KT 2007-04-26 nutarimas Nr. 2S-8 („Vilniaus plano“ byla)
- KT 2008-10-02 nutarimas Nr. 2S-20 („Deratizacijos paslaugų“ byla)
- KT 2009-03-19 nutarimas Nr. 2S-7 („Trakų paslaugų“ byla)

Istorinė perspektyva (2)

- Absoliuti dauguma perkančiųjų organizacijų pažeidimų - tariaimi vidaus sandoriai.
- 2010 m. įteisinta vidaus sandorio išimtis (VPĮ 10 str. 5 d.)
- LVAT 2011-05-05 nutartimi (Adm. byla Nr. A-858-1491/2011) iš esmės pasakė, kad jei sandoris atitinka vidaus sandorio kriterijus, pirkimas be konkurso nelaikytinas Konkurencijos įstatymo pažeidimu.

Istorinė perspektyva (3)

2011 m. birželio mėnesį bendradarbiaujant su VPT susitarta dėl institucijų kompetencijų atribojimo – KT nebevertina, ar prekančiosios organizacijos laikosi Viešųjų pirkimų įstatymo.

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?nid=1221469239&module=news&lan=LT>

- Racionalus institucijų išteklių panaudojimas.
- Aiškumas viešųjų pirkimų proceso dalyviams.

Ko tikėtis ateityje

KT bendradarbiaudama su VPT sieks, jog viešųjų pirkimų reguliavimas sudarytų galimybes pasinaudoti konkurencijos teikiama nauda tiek perkančiosioms organizacijoms, tiek tiekėjams:

- nepagrįstai neribotų konkurencijos tarp tiekėjų (pavyzdžiui, subrangos ribojimas);
- nesudarytų galimybių perkančiosioms organizacijoms nepagrįstai riboti tiekėjų galimybes dalyvauti pirkimuose (pavyzdžiui, užtikrinamas tinkamas vidaus sandorių reglamentavimas ir priežiūra).

Konkurencijos tarybos vaidmuo viešuosiuose pirkimuose. Tiekėjų veiksmų vertinimas

Draudžiami susitarimai. Sąvoka

- Konkurencijos įstatymo 5 straipsnis

Draudžiami visi **susitarimai**, kuriais siekiama riboti konkurenciją arba kurie riboja ar gali riboti konkurenciją, pavyzdžiui, susitarimai:

1. Fiksuoti prekės kainas ir (ar) kitas prekybos sąlygas;
2. Pasidalinti rinką teritoriniu pagrindu ar pagal pirkėjų grupes.

Susitarimas – **bet kokia forma** dviejų ar daugiau ūkio subjektų sudarytos sutartys arba ūkio subjektų suderinti veiksmai.

Draudžiami susitarimai. Ūkio subjekto sąvoka

- Vieno ekonominio vieneto doktrina. Ūkio subjekto sąvoka konkurencijos teisėje suprantama kaip ekonominis vienetas, net jei teisiniu požiūriu jį sudaro keletas fizinių ar juridinių asmenų.
- Konkurencijos teisės požiūriu **susitarimo** tarp vieną ekonominį vienetą sudarančių asmenų **negali būti**

Draudžiami susitarimai viešuosiose pirkimuose

Draudžiamas susitarimas, arba suderintas pasiūlymų pateikimas, viešajame pirkime (*angl. bid rigging, collusive tendering*) vyksta, kai pasiūlymus teikiantys ūkio subjektai **koordinuoja pasiūlymus** ir susitarimu **eliminuoja tarpusavio konkurenciją**, tokiu būdu užkirsdami kelią visuomenei gauti sąžiningas kainas už tam tikras prekes ar paslaugas.

2007 – 2012 m. KT nustatė 21 konkurenciją ribojantį susitarimą, iš jų 8 sudaryti viešųjų pirkimų konkursuose.

Draudžiamų susitarimų viešuosiuose pirkimuose formos

- „Priedangos“ (kitais „palaikantis“) pasiūlymas. Vienas ar daugiau susitarimo dalyvių sutinka pateikti pasiūlymą aukštesne kaina arba kitu būdu nepriimtina
- Pasiūlymo blokavimas. Vienas arba daugiau dalyvių susitaria susilaikyti nuo pasiūlymų pateikimo arba atsiimti anksčiau pateiktus pasiūlymus
- Pasiūlymo rotavimas. Sistemiška arba atsitiktinė tvarka, pagal kurią dalyviai susitaria dėl pirkimų laimėtojų
- Rinkos pasidalijimas. Dalyvių susitarimas nekonkuruoti dėl tam tikrų pirkėjų arba tam tikrose geografinėse teritorijose
- Ir t.t.

Draudžiamų susitarimų pavyzdžiai. KT praktika (1)

Švietimo įstaigų šildymo, šalto ir karšto vandens tiekimo sistemų eksploatacijos paslaugų pirkimas

- Suderintus pasiūlymus pateikė trys bendrovės: UAB „Sobo sistemos“, UAB „Lamberta“ ir UAB „Termofora“.
- Įrodymai – rasti pasiūlymai, kuriuos vieni rengė kitiems.
- **Rinkos pasidalijimas:** UAB „Lamberta“ pagal susitarimą buvo „priskirti“ pirkimai mokyklose, UAB „Sobo sistemos“ – ikimokyklinėse įstaigose, UAB „Termofora“ pateikdavo palaikančiuosius pasiūlymus.
- Tyrimo pabaigoje visos įmonės pateikė prisipažinimus.
- 2007 m.

Draudžiamų susitarimų pavyzdžiai. KT praktika (2)

Struktūrinių fondų paramos projektų įgyvendinimo (konsultacinių) paslaugų pirkimai

- Draudžiamus susitarimus sudarė EIP grupė (UAB „Eurointegracijos projektai“, UAB „EIP Kaunas“ ir UAB „EIP Vilnius“), UAB „Finsida“ ir UAB „Statybos strategija“
- Rastas **tiesioginis susirašinėjimas** dėl numatomų kainų įvairiuose pirkimuose.
- Kiti įrodymai – vienodos klaidos.
- Patronuojančiai įmonei UAB „Eurointegracijos projektai“ pritaikyta bendra atsakomybė už dukterinių įmonių padarytus pažeidimus.
- 2008 m.

Draudžiamų susitarimų pavyzdžiai. KT praktika (3)

Mažosios mechanizacijos ir kitų įrankių pirkimai

- UAB „Lintera“ išvengė daugiau nei 2 mln. Lt. baudos pranešusi Konkurencijos tarybai apie draudžiamus susitarimus su kitomis dviem bendrovėmis viešuosiuose pirkimuose parduodant įvairius mažosios mechanizacijos įrankius.
- Buvo pateikti susirašinėjimo dėl pirkimų kainų įrodymai ir pan. Pvz. tokie el. raštai, kuriuose tiesiogiai tariamasi dėl pirkimui siūlytinių kainų.
- Kiti įrodymai - vienodos klaidos, vienoda dokumentų forma.
- Susitarimai buvo sudaryti UAB „Prof-T“ naudai, kuri laimėjo 5 pirkimus.
- 2010 m.

Draudžiamų susitarimų pavyzdžiai. KT praktika (4)

Automobilių nuomos paslaugų pirkimai

- 2010 m. nubaustos automobilių nuomos ir pardavimo viešuosiuose pirkimuose dalyvavusios bendrovės AB "Autoūkis", UAB "Autodina" ir UAB "Moller Auto".
- **Palaikančių pasiūlymų pateikimas**, kad įvyktų viešasis pirkimas.
- LVAT išaiškinimas: viešojo pirkimo tinkamas organizavimas – ne ūkio subjektų, o perkančiosios organizacijos reikalas.
- LVAT: „Draudžiamas bet koks tiesioginis ar netiesioginis bendravimas tarp ūkio subjektų, kurios tikslas ar pasekmė yra paveikti esamų ar potencialių konkurentų elgesį ar atskleisti jautrią informaciją ir (arba) ketinimus, susijusius su konkurento planuojamais veiksmais rinkoje, kai tokių kontaktų tikslas ar pasekmė yra nenormalių konkurencijos sąlygų atitinkamoje rinkoje atsiradimas“.

Draudžiamų susitarimų pavyzdžiai. KT praktika (5)

Pramoninių metalo ir kitų gaminių bei įrangos pirkimai

- 2011 m. atliktas tyrimas pagal perkančiosios organizacijos (VĮ Ignalinos atominės elektrinės) prašymą dėl UAB „Eksortus“ ir UAB „Specialus montažas - NTP“ veiksmų.
- Įrodymai – įvairūs, niekaip kitaip nepaaiškinami, pasiūlymų panašumai bei dokumentų klaidos.

Susitarimus sudariusių ūkio subjektų atsakomybė

Konkurencijos įstatymo 35, 36, 40 str.
Viešųjų pirkimų įstatymo 33 str. 2 d. 4 p.

- Baudos (iki 10 proc. bendrųjų metinių pajamų).
- Ūkio subjekto vadovo teisės eiti viešojo ar privataus juridinio asmens vadovo pareigas apribojimas nuo 3 iki 5 metų ir bauda iki 50 000 Lt.
- Ūkio subjektų, kuriems už draudžiamus susitarimus buvo paskirtos ekonominės sankcijos, diskvalifikavimo iš viešųjų pirkimų galimybė.

Jungtinės veiklos sutartys viešuosiuose pirkimuose

Jungtinės veiklos (partnerystės) sutartimi du ar daugiau asmenų (partnerių), kooperuodami savo turtą, darbą ar žinias, įsipareigoja veikti bendrai tam tikram, neprieštaraujančiam įstatymui tikslui arba tam tikrai veiklai (LR Civilinio kodekso 6.969 str. 1 d.).

- Jungtinės veiklos sutartys nėra savaime ribojančios konkurenciją ir nėra savaime draudžiamos.
- Jungtinės veiklos sutarčių nauda.
- Rizikos, susijusios su jungtinės veiklos sutartimis.

NUORODOS

- Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijos

<http://www.oecd.org/dataoecd/15/59/43359196.pdf>

- Kontrolinis sąrašas Konkurencijos tarybos interneto tinklapyje

http://kt.gov.lt/index.php?show=kaip_atpazinti

Ko tikėtis ateityje

Bendradarbiaujant su VPT spręstini klausimai:

- Susijusių ūkio subjektų atskleidimas/sąrašas
- Minimalaus nesusijusių ūkio subjektų skaičiaus užtikrinimas
- Pareiga tiekėjams deklaruoti (ne)bendravimą su konkurentais

Ačiū už dėmesį!

